

הרגלים והרגשות על פי פרשת השבוע

בס"ד

'תאוה מותרת'

פרשת ראה | עלון מס' 192

מפגש חברתי

מנחה: גדי – מה האוכל שאתה הכי אוהב לאכול ? גדי: אני?? אהה... אהה... נראה לי מנגל טוב... סטייקים... צלעות... מנחה: יוסי – מה האקסטרים הכי כיף שאתה אוהב לעשות? יוסי: אהה... נראלי ש... קיאקים... מים... בלאגן... מנחה: רפאל – מה ההנאה שהכי מרגיעה אותך? רפאל: אותי... תן לי לשבת מול נוף הכינרת... עם הברזיה המטריפה... חלום... מנחה: צביקי – איזה משחק גורם לך להכי הרבה הנאה? צביקי: הסם... אני חושב כדורסל... משוגע על זה...

מנחה: יש לי כעת שאלה כללית תקשיבו בבקשה עד הסוף – גדי למה אתה לא אוכל כל יום לארוחת צהרים צלעות כבש? אם זה פסגת ההנאה שלך? ויוסי מדוע אתה לא הולך לעשות כל יום קיאקים? רפאל אתה כבר מבין מה אני בא לשאול אותך... למה אתה לא עובר לגור בטבריה? וצביקי הייתי מצפה לראות אותך במגרש לפחות כל יום...

כולם במקלה – אוי נו באמת... אם נעשה את זה כל יום לא יהיה כיף... זה ימאס עלינו... מנחה: (בתמימות מעושה) למה שימאס? אמרתם שזה הכי כיף... וזה ההנאה הכי גדולה שלכם, וכל העולם מחפש כל הזמן ליהנות... אז למה לא לעשות כמה שיותר מההנאה הזו?

הסיבה הפשוטה ביותר לכך היא שההנאה שלנו מבוססת על ריגוש... על חוויה שהיא איננה בשגרה... היא יוצרת עניין רק מעצם היותה משהו אחר... ובמציאות – המוח שלנו בנוי שכל דבר שחוזר על עצמו יותר מדי מפסיק לרגש... אם אדם יאכל סטייק כל יום, המוח שלו יתרגל לטעם... והוא הופך להיות כמו עוד ארוחה... אם אדם היה נוסע בג'יפ בכל יום מבוקר עד ערב, זה כבר לא היה טיול מיוחד, אלא סתם נסיעה רגילה ויומיומית... כדי שנרגיש הנאה או חוויה, זה צריך להיות שונה מהשגרה הרגילה שלנו... לעבור לגור בטבריה מול הכנרת, בימים הראשונים זה מאוד ירגש. אבל אחרי כמה שבועות, הנוף מבעד לחלון יהפוך לחלק מרקע החיים שלו. המוח שלנו לומד להתעלם מדברים שקיימים סביבנו כל זמן קבוע, בדיוק כמו שאתה לא שם לב לצבע של הקיר בבית שלך בכל רגע.

והיינו כי בעיקר בני אדם צריכים גיוון. יום אחד גדי רוצה סטייק, וביום אחר מתחשק לו משהו קל או טעם לחלוטין אחר...

הצורך בשינוי חזק יותר מהרצון לחזור על אותו פינוק שוב ושוב...

הצורך הנפשי שלנו בשבירת שיגרה... בשינוי הריגוש... הוא צורך אמיתי... השינוי הזה יוצר חוויה שיוצרת התרעננות... מנוחה... עצירה...

פי ירחיב יהוה אלהיך את גבולך כאשר דבר לך ואמרתי אכלה בשר
פי תאוה נפשך לאכל בשר בכל אות נפשך תאכל בשר:

לכאורה בהבנה הפשוטה של הפסוק הזה – פי ירחיב יהוה אלהיך את גבולך כאשר דבר לך – כאשר תכנסו לארץ ישראל ותחיה בהרחבת הדעת וכדו' ואמרתי אכלה בשר – אתה אומר לעצמך... לאשתך... לחברך... – בא לי לאכול בשר... פי תאוה נפשך לאכל בשר – נורא מתחשק לי לאכול בשר... בא לי... בכל אות נפשך תאכל בשר – אז אתה יכול לאכול בשר בכל החשק והתיאבון ולממש את ה'בא לי' ולמלאות את כרסך בבשר משובח...

וקצת תמוה כל הסגנון הזה – תאוה נפשך – בא לי... מתחשק לי... בכל אות נפשך... כאילו יש לי תאוה לאיזה סטייק טוב... צלעות כבש... בא לי... בכיף תזלול... ברור לכולנו שמותר לאכול... אבל נשמע כאילו התורה זורמת עם התאוות של האדם... בא לך? בכיף בכל אות נפשך תאכל בשר...

ועוד תימא – שהרי חלק מהדיבור המוסרי הוא להתגבר על התאוות אז מה פתאום התורה ככה משחררת וזורמת...

כותב הרש"ר – ההיתר לאכילת חולין של בשר ניתן כאן ללא תנאי: 'בכל אות נפשך תאכל בשר', אך הוא נפתח בשלושה תנאים: "כי ירחיב וגו' ואמרתי וגו' כי תאוה" וגו'. מכאן למדו חכמים (חולין פד:). (למדה תורה דרך ארץ שלא יאכל אדם בשר אלא לתאבון'. התורה מניחה שבשר איננו מזון רגיל, אלא הוא נאכל כדי לספק צורך מיוחד; ומהגמרא שם נראה, שרק כשהגוף הולך ונחלש קיים צורך באכילת בשר בכל יום. ואכן משמעות פסוקנו היא, שגם לאחר "הרחבת הגבול", כאשר המזון מצוי בשפע, תלויה עדיין אכילת הבשר ב'תאוה נפשך לאכל בשר'.

הוא אומר הצורך באכילת בשר – בא למלאות צורך מסוים... לא סתם אני רעב... לא סתם בא לי... אלא יש איזה חשק פנימי... צורך נפשי לאכול בשר... בשמחה התורה מאפשרת לך...

אם נדבר על הצורך הזה במובן היותר רחב של העניין – הצורך בהנאות... העולם הזה מורכב מאנשים שעובדים ועמלים וטורחים בכדי להגיע למעט הנאה... וחוזר חלילה... היעד זה להשיג כסף שאיתו נוכל לרכוש הנאות...

יש רק צורך לברר האם הנאה – היא מוגדרת לתאוה? מתי מה שמתחשק לי נקרא הנאה, ומתי מה שבא לי זה רק תאוה?

שבת שלום
ומבורך

ראיה או שמיעה?

רֵאָה אֲנִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה...

לכאורה יש להבין מה שייך כאן המילה ראה... מה אני אמור לראות? איפה נתת לפנינו ברכה וקללה? אפשר לראות את הברכה והקללה? מה זה שייך לאיבר הראיה... זה אולי יותר מתאים לאיבר השמיעה - שמע, אני מציב לפניך שני צדדים ותבחר בטוב... מה שייך להשתמש בלשון ראה?

אולי ניתן להבין זאת כך - כאשר מביאים לאדם שני אפשרויות לבחירה, הוא צריך להשתמש בכח הראיה, אך לא במובן הפיזי שלה אלא במובן הפנימי שלה, הרי מה היא הראיה? העין עצמה בלי הכח הפנימי של ההבנה של המשמעות של מה שאתה רואה? הרי ביום אנחנו רואים מיליוני פריטים ללא כל משמעות... מה נתפס לנו בעין רק מה שאנחנו העברנו במח וחשבנו עליו... כשתרגמנו את הראיה בעיבוד נתונים והפכנו את הראיה לתובנה... זה נוף יפה... זה בעל חי... זה מעניין... זה דוחה... וכו'...

ולכך כאשר התורה מעמידה לפניך שני צדדים לבחירה, היא מעמידה את זה בצורה של ראה - תראה את שני הצדדים לפניך ואז תבחר... זה ראה בשילוב התובנה הפנימית שעומדת מאחורי הראיה הסתמית...

ונקודה נוספת המילה שמע יש לה צליל הרבה יותר של הוראה וציווי... כשאני אומר לשני שמע - אני בעצם מדבר איתו בלשון 'הווה' - תשמע אותי... אני נותן לו בעצם הוראה להקשיב לי... פעמים שגם אם אני אתן לשני שני אפשרויות לבחירה... אבל עצם האמירה 'שמע' יוצרת איזשהו התנגדות... למה אני חייב לשמוע לו... האמירה שמע אומרת לשני תשמע 'אותי' זה מה שיש לי לומר לך... אני מביא את האני שלי לעניין...

לעומת המילה ראה - היא יותר רכה... 'אתה' תראה... היא מציעה לשני זווית ראייה חדשה או חלופה, מבלי לכפות אותה... בא תראה אלו הצדדים שיש לפנינו... היא פחות יוצרת התנגדות כי נתתי לך להחליט לפי הראיה שלך... היא משדרת ניסיון להסביר... היא מגיעה ממקום יותר פתוח... ולכן אם המטרה היא להציע אפשרות בחירה ללא כפייה, הביטוי 'ראה' הרבה יותר מתאים... תראה ותתבונן ותחליט... משום שעצם הראיה היא מרחבית היא התבוננות במרחב... באופן או ראייה כמו רחפן... ראייה מלמעלה שנותנת לנו שדה ראייה הרבה יותר נרחב...

אולי יש בזה עניין נוסף - באמירה 'ראה' - טמונה הבקשה המוסווית תנסה לדמיין בעיני רוחך את שני הצדדים... לא רק לבחון במבט עמוק יותר במחשבה פנימית, אלא תנסה להיכנס לעניין הוויזואלי של העניין... תנסה להמחיש לפניך את שני הצדדים בדמיון, תתרגם את המושגים המופשטים לתרחיש ממשי בראש, ואז יותר קל להחליט מה היא ההכרעה המתאימה לך...

מהמרוץ... מהסטנדרט... מהאפור... יש לנו את המסגרת של חיי שגרה קבועים... לעומת החוויה החולפת הזמנית שיוצרת הפסקה... עצירה מהמרוץ... ורק אז היא תתן את ההשלמה לצורך הנפשי שלנו... אם נעבור לגור בטבריה, אז הנוף הזה יהיה חלק מהשגרה ולא יפעל את החוויה שיש בהנאה הזמנית...

הרש"ר הירש ממשיך - יש להבחין בין "אוה" ו"אות נפש" לבין "התאוה". בעוד ש"התאוה" מציין בדרך כלל תאוה בלתי מוצדקת, הרי ש"אוה" מורה בדרך כלל על דרישה מותרת לחלוטין. לפיכך ייתכן ש"תאוה נפש" מורה על דרישה העולה מתוך צורך, ו"אות נפש" מציינת את הצורך עצמו. ומסתבר שנתנית הטעם המפורטת להיתר אכילת בשר נועדה לשלול את התאוה לבשר של קברות התאוה שהייתה בלתי מוצדקת והביאה לפורענות גדולה.

ודבריו מיישבים לנו את השאלה בין סתם 'בא לי' לבין הצורך האמיתי הנפשי... ברגיעה... בשינוי... בחוויה... ולכן זה לא 'בא לי' בשר - לך תזלול... אלא זה הצורך פנימי לשינוי וגיוון... זה צורך שהתורה מתירה לך ומתחשבת בו, לצורך הבריאות, המנוחה, ההתרענויות וכדו'...

לכן, המילה ראה היא לא כופה את התשובה כמו שמע... אלא מעודדת את האדם האחר לתת למחשבות שלו לרוץ קדימה, לדמיין את המציאות מה יקרה בכל צד שתבחר, וההמחשה הזו - תעזור להגיע להחלטה... ההמחשה הזו הופכת מסתם עוד מילים של ברכה וקללה... טוב או רע... מוות וחיים... כביכול למציאות מדומה... זה כעת עומד לי מול העיניים מה ההשלכה של ברכה... ומה ההשלכה של קללה...

משה רבינו מגיע לעם ישראל בלי להכתיב ובלי לכפות... רק לתת להם את נקודת הבחירה בין הברכה והקללה - רֵאָה אֲנִי נִתֵּן לְפָנֶיכֶם הַיּוֹם בְּרָכָה וּקְלָלָה... כעת אחרי שתראה מול העיניים זו ברכה וזו הקללה... תחליט מה אתה רוצה לעשות...

המסר הטמון פה - כאשר אדם רוצה להשפיע על הזולת, אם הוא בא אליו מנקודת ה'שמע' - יכול להיות שכבר הוא יצר פה התנגדות פנימית מוסווית של השומע... מי אמר שאני חייב לשמוע אותו... ומי אמר לו שדעתו היא הנכונה והמוכרחת... מותר לי לחשוב אחרת... אך אם ניגש לשני בבחירת המילה 'תראה'... נתנו לו את האפשרות לבחור בין שני הצדדים... כמובן שניתן להסביר מה השיקולים שיש בכל צד לכאן ולכאן, אבל כיון שלא לקחת ממנו את נקודת הבחירה, ונתת לו להרגיש שיש לו ערך עצמי... ודעתו נחשבת בעיניך... יותר סיכוי שהוא יוכל לבחור בטוב כי אין לו את ההתנגדות הראשונית שנועלת את האדם...

וזה גם מה שמצינו בפרשת ניצבים - רֵאָה נִתְּנִי לְפָנֶיךָ הַיּוֹם אֶת הַחַיִּים וְאֶת הַטּוֹב וְאֶת הַמָּוֶת וְאֶת הָרָע... וּבְחִרְתָּ בַחַיִּים - לְמַעַן תַּחְיֶה אֶתְּךָ וְזַרְעֶךָ... אחרי שאני מציב שני צדדים ונותן את נקודת הבחירה אני יכול לדחוף... לעודד... לשכנע לבחור בחיים... אך נקודת המוצא היא שנתת לשני את הראיה המרחבית מנקודת מבט... הוא צריך לראות שני צדדים... ולהמחיש את זה לעצמו... חיים = טוב... מוות = רע... ואחרי שיש לפניך שני צדדים - אתה תבחר...